

ВАСКО ДА ГАМА

Уредница
Корана Боровић

Copyright © ПРОМЕТЕЈ, Нови Сад, 2024.

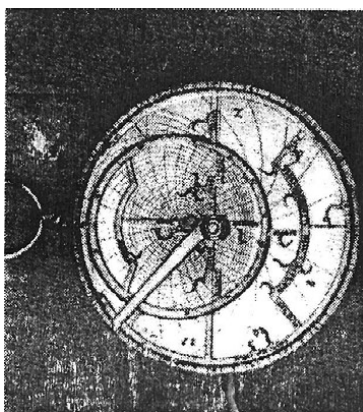
Ова публикација, у целини или у деловима, не сме се умножавати, прештамповати или преносити у било којој форми или било којим средством, без дозволе носиоца ауторских права или издавача, нити може бити на било који други начин или било којим другим средствима дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге задржавају носилац ауторског права и издавач, по одредбама Закона о ауторским правима.

ВЕЛИКИ МОРЕПЛОВЦИ

Миломир Краговић

ТАЈНИ МОРСКИ ПУТ

Васко да Гама

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

*Сїреман сам да осїварим свој сан,
їронаћем їуї у Индију,
макар ме їа їловидба кошїала живоїа.*

Да Гама

РТ НАДЕ И СТРАХА

Два открића одредила су ток светске историје: године 1492. Кристифор Колумбо открио је Америку, иако тога није био свестан до краја живота, а шест година касније, 1498, Васко да Гама први је пронашао толико жељени, и тражени, пут до Индије.

Марсел Гриол, сорбонски професор, подсетио је да од пропасти Картагине, па наредних хиљаду година, у Африци није било важнијих истраживача.

Афричка унутрашњост као да никога није интересовала. Требало је да прођу векови да овај континент више не буде препрека на путу за Индију.

Португалци и Италијани су 1341. године организовали експедиције које нису откриле ништа ново, али су Канарска острва коначно увршћена у познати део света. За овај подухват био је заслужан Жан де Бетанкур, пустолов који је о свом трошку припремио експедицију.

Због свог положаја, јер је лежала на периферији тадашњег културног света, Португалија се налазила изван главних трговачких путева. Трговци су са завишћу гледали како се богате њихови конкуренти, како подижу раскошне палате у Каиру, Константинопољу, Брижу и Венецији, и како се увећава богатство ломбардијских и фландријских трговаца. Због тога су Португалци рано почели да се интересују за тражење путева за Индију, која је важила за богату земљу зачина и других чудеса.

Уследила су све храбрија путовања према југу, захваљујући подстицајима богатог португалског принца Инфантеа Енрикеа, познатијег као Хенрик Морепловац. Он је први поставио проблем: како опловити Африку и стићи до Индије? Ту вековну енигму касније је решио Васко да Гама. Енрике је увелико проучавао географију и грозничаво тра-

жио пролаз око јужне Африке, којим би се дошло до Индије. И он је, ван сваке сумње, мислио и на Судан у коме се, према легенди, налазило краљевство које „производи злато“.

Брат Хенрика Морепловца, Дом Педро, донео му је из Италије популарну књигу светског пустолова Марка Пола „Путовања“ и млетачке географске карте. Енрике је одушевљено читао о великим царствима, далеким јужним морима, храбрим Татарима, великом кану, златним кинеским дворцима и тајанственој далекој Индији, одакле су у сиромашну, забачену Португалију по баснословним ценама трговцу довозили каранфилић, бибер, бисер и алоју.

Године 1438. Енрике се настанио у југозападном крају Португалије, на уском и каменитом Рту Сан Висенте. Како је забележио хроничар К. Куњин, ту је, на рушевинама старог келтског храма и римског града Сакрес Промоторум, подигао град Инфанта, или, како га на народ звао Сагрес, саградио опсерваторију, бродоградилиште, утврђење, цркву и куће за морнаре.

У бродоградилишту Сагреса градиле су се најмодерније и најбрже каравеле, у радионицама су правили и проверавали рад справа за мерење географских ширина. Газда Енрике запошљавао је

најбоље морнаре, храбре ратнике, опробане крманоше, искусне бродоградитеље, веште картографе, математичаре и астрономе. Такође је показивао изузетност трпељивост која је била ретка у то време: у Сагресу су заједно радили Португалци, Јевреји и Маври, одлични математичари и картографи.

Куњин је забележио да је Португалија тада заостајала у културном развоју у односу на већину земаља западне Европе. Непрестани упади, ратови и разарања нису остављали готово ни трага од римске културе. Огњем и мачем крсташи су немилосрдно уништавали маварско културно наслеђе.

О Атлантском океану причале су се најфантастичније легенде, мада су се, још много пре Енрика, Европљани усуђивали да продиру на отворено море. У XIII и XIV веку Шпанци и Португалци покушавали су да продру на југ, дуж афричке обале,

али су се све њихове пловидбе завршавале неуспехом.

Португалци су 1420. године открили острво Мадеру које је било покривено густом шумом. Да би острво користили као земљиште, решили су да запале

